

POZOR! VÝSTRAHA!

KALAMITA PODKÔRNEHO HMYZU

Dramatický titulok článku nie je samoúčelný. Aj napriek upozorňovaniu a naliehaniu LOS, spracovanie kalamít v niektorých subjektoch na Slovensku prichádza neskoro, je pomalé a nedôsledné. S najvyššou naliehavosťou vyzývame k nekompromisnému boju s podkôrnym hmyzom, jeho zanedbanie môže mať veľmi negatívne dôsledky.

V priebehu zimy sa v smrečinách začali hojne objavovať stromy s opadávajúcou kôrou so stále zelenými korunami. Ide predovšetkým o porasty, v ktorých sa vyskytovala kalamita podkôrneho hmyzu v roku 2015. Tento jav je následkom druhej (letnej) generácie podkôrneho hmyzu, ktorého larvy konzumáciou lyka oddelili kôru od dreva. Opadávanie kôry urýchľujú vtáky (datle a pod.), ktoré si v zime hľadajú na napadnutých stromoch potravu. V kôre na stromoch, ale aj v kôre spadnutej na zem, môžeme nájsť zimujúce jedince podkôrneho hmyzu. Najčastejšie je to lykožrút smrekový (*Ips typographus*), lykožrút lesklý (*Pityogenes chalcographus*) a lykožrút severský (*Ips duplicatus*). Lykožrút lesklý spôsobuje v posledných rokoch kalamity nielen v mladších porastoch, ale aj v rubných porastoch. Na niektorých lokalitách došlo v roku 2015 k premnoženiu lykokaza matného (*Polygraphus poligraphus*), často na stromoch oslabených podpňovkou. K výraznému zhoršeniu došlo v posledných 5 rokoch aj v porastoch Záhoria, kde sa premnožili na oslabených stromoch borovicové druhy podkôrneho hmyzu.

■ Extrémny počasie, nespracovaná kalamita a podkôrny hmyz

Podkôrnemu hmyzu vyhovoval extrémny priebeh počasie vo vege-

tačnej sezóne 2015, ktorý na jednej strane oslaboval hostiteľské dreviny a na strane druhej vytváral mimoriadne vhodné podmienky pre rojenie a urýchlil jeho vývoj. Vegetačná sezóna bola na Slovensku veľmi teplá a suchá. Bola teplotne silne nadnormálna až mimoriadne nadnormálna, miestami o 2,0°C až 2,5°C teplejšia v porovnaní s dlhodobým priemerom. Bola to 2. až 4. najteplejšia vegetačná sezóna od začiatku meteorologických pozorovaní. Zrážkovo bola na dolnej hranici normálu až podnormálna. Kombináciou nízkych zrážok a extrémnych teplôt sa zvyšoval výpar, z tohto dôvodu bola vegetačná sezóna hodnotená ako veľmi suchá.

Extrémny počasie sa prejavili už počas samotného leta, ale predovšetkým po ňom na zdravotnom stave lesných drevín. Najviac boli suchom a extrémnymi teplotami stresované smrekové porasty, no zhoršenie bolo zaznamenané aj v borinách, dubinách, či bukových porastoch na extrémnych stanovištiach. V smrečinách došlo k jednotlivému, až plošnému odumieraniu stromov všetkých vekových kategórií. V oslabených porastoch sa silno aktivizovali biotickí škodcovia, predovšetkým podkôrny hmyz. Vplyvom tejto kombinácie, teda nepriaznivých podmienok počasie a existujúceho kalamitného premnoženia podkôrneho hmyzu možno očakávať v roku 2016 silné zhoršenie zdravotného stavu smrečín. Situáciu ešte viac umocňuje aj fakt, že po kalamite Žofia (2014) zostalo v porastoch veľké množstvo nespracovanej hmoty, čo sa naplno prejaví už v tomto roku. Najviac nespracovanej hmoty zostalo v územiach s 5. stupňom ochrany prírody a v územiach s navrhovanou A-zónou TANAPu, v Západných Tatrách. Preto dôjde v nasledujúcich rokoch k nástupu silnej gradácie podkôrneho hmyzu, podobne ako

to bolo po vetrovej kalamite Alžbeta (2004).

■ Opatrenia ochrany lesa

Najdôležitejším opatrením je skôr, rýchle a dôsledné spracovanie všetkého naleteného dreva a zvyškov po ťažbe do jarného rojenia, ktoré u nás prebieha približne od 10. apríla. Je to hlavná zásada, pri nesplnení ktorej je výsledok realizácie ostatných opatrení nedostatočný až nulový. Je potrebné si uvedomiť, že aj v prípade spracovania všetkého naleteného dreva zostáva riziko stále vysoké. Veľká časť prezimujúcich lykožrútov zostane v porastoch v opadanej kôre z chrobačiarov a okrem toho časť lykožrútov zimuje v hrabanke. Z tohto dôvodu je potrebné aj naďalej venovať zvýšenú pozornosť týmto porastom a realizovať opatrenia ochrany lesa podľa STN 48 2711.

1. Spracovať kalamitu podkôrneho hmyzu do 31. 3. 2016.

2. Asanovať zvyšky po ťažbe pálením alebo štiepkovaním.

3. Využívať klasické alebo otrávené lapáky a feromónové lapače.

4. Monitorovať stav napadnutia porastových stien a vnútra porastov. V prípade objavenia ohnísk premnoženia okamžite realizovať asanačnú ťažbu (drevo z porastov odviešť, alebo asanovať a ponechať v porastoch).

5. Naletené drevo na skladoch odviešť z lesa pred vyletením alebo asanovať na sklade mechanicky alebo chemicky bodovo.

Sucho a extrémne teploty v roku 2015 sa neprejavili len na Slovensku, ale aj v celej strednej, východnej a z časti aj západnej Európe. Veľké škody suchom vznikli nielen v lesoch, ale aj na poľnohospodárskych plodinách. Dozvyky tohto nepriaznivého vplyvu budú pokračovať

aj v roku 2016. To, či sa situácia s podkôrnym hmyzom v smrečinách zopakuje tak ako to bolo po vetrovej kalamite Žofia 2004 závisí nielen od podmienok prostredia, ale významne aj od kvality lesníckeho hospodárenia.

Jozef Vakula, Juraj Galko, Andrej Gubka, Milan Zúbrik, Andrej Kunca, Christo Nikolov

Následky sucha a premnoženia lykožrúta lesklého (*Pityogenes chalcographus*) v smrekových mladinách.

Aktívne chrobačiare alebo „aktívne lykožrútové drevo“.

LES

& LETOKRUHY

APRÍL 2016

ČASOPIS O LESNOM HOSPODÁRSTVE A SPRACOVANÍ DREVA

ROČNÍK 72

I II III IV V VI VII VIII IX X XI XII

LES & LETOKRUHY APRÍL 2016

TÉMA

Lesnícke dni 2016 4

Zelená dekáda – rastieme ďalej!

Rozhovor s Milanom Sarvašom

Lesnícke dni sú posolstvo 6

Rozhovor s Ivanou Janákovou

Anketa 7

*Lenka Balkovičová, Viliam Pichler, Vlastimil Rezek,
Milan Dolňan, Marianna Huljaková, Igor Stavný*

AKTUÁLNE

Štátna lesnícka politika – jej úlohy, problémy a návrhy
riešenia (2. časť) 8

Jozef Konôpka

ŠTÁTNE LESY

Pro Silva a LESY SR, š. p. 10

Rudolf Bruchánik

NEŠTÁTNE LESY

Vy sa pýtate, my odpovedáme 12

LESNÍCKE ŠKOLSTVO

Rating „AAA“ 14

*Rozhovor s Miroslavom Ďurovičom,
riaditeľom Strednej odbornej lesníckej školy*

Stručná história strednej lesníckej školy
v Banskej Štiavnici 16

Viliam Stockmann

AKTUÁLNE

Aká je budúcnosť európskeho politického
rámca pre lesy a lesníctvo? 17

Boris Greguška

VEDA A VÝSKUM

Kto vlastní lesy v Európe? (4. časť) 21

Zuzana Sarvašová

LES & Letokruhy
Časopis o lesnom hospodárstve
a spracovaní dreva
Mesačník

Vydavateľ:
LES MEDIUM SK s.r.o., www.lesmedium.sk

Sídlo vydavateľa:
Centrum 29/ 34, 017 01 Považská Bystrica
Kontakt: Ing. Jan Václavík
IČO: 36690911
ISSN: 1337-9712, EV: 3432/09

Adresa redakcie:
LES & Letokruhy
P.O. Box 92
974 04 Banská Bystrica

Šéfredaktor:
Peter Gogola
mobil: +421 918 444 444
gogola@lesmedium.sk

Redaktor:
Mgr. Ján Fillo
mobil: +421 903 244 716
lesmedium@nexta.sk

Grafická úprava, DTP:
Lesnícká práca, s.r.o.

Externí spolupracovníci:
Ing. Viliam Stockmann, CSc.,
Ing. Mária Rošková,
Jiří Junek

Jazykové korektúry:
Mgr. Katarína Kovačechová

Predplatné:
Miroslav Kucian Perex K+K
perex.k@stonline.sk
+421 903 459 764, 02/4342 7792
Celoročné predplatné: 13,80 €

Tlač:
Tiskárna TRIANGL, s.r.o., Praha 9

Cenník inzercie, pokyny pre autorov a informácie
o podmienkach predplatenia si časopisu nájdete
na webovej stránke www.lesmedium.sk

Pokiaľ nie je uvedené inak, všetky použité fotogra-
fie sú z archívu redakcie. Redakcia si vyhradzuje právo
upravovať a v prípade potreby krátiť jednotlivé prís-
pevky. Prevzatie článku alebo jeho časti je možné len
so súhlasom redakcie a pri zachovaní autorských práv.
Názory publikované v časopise nemusia byť totožné so
stanoviskom redakcie a vydavateľa.

Foto na titulnej stránke:
Ing. Pavel Trnavský

4

14

Časopis LES & Letokruhy je vytlačený
na 100% PEFC certifikovanom papieri.